

Man tog da fat paa den Opgave at fremskaffe Fosforit til Landbruget under disse ekstraordinære Forhold, hvad jeg mener i og for sig kunde være berettiget, man kunde jo ikke den Gang ane, at det skulde gaa saa galt, som det i Virkeligheden viste sig at gaa. Jeg har bedt Formanden for det tekniske Landbrugsudvalg, der har haft med disse Sager at gøre, give mig Meddelelse om, hvad der er foretaget med Hensyn til denne Brydning af Fosforit paa Bornholm. Administrationen af Foretagendet blev nemlig af Landbrugsministeriet overdraget det tekniske Landbrugsudvalg. Selve Administrationen har kostet 1 500 Kr. til Kontor-medhjælp og Rejser. Det ærede Medlem vil sikkert indrømme, at hvis der blot var Tale om de 1 500 Kr., var Sagen ikke saa alvorlig, som den i Virkeligheden er. Selve Arbejdets Udførelse blev af dette Udvalg, i Forstaaelse med Landbrugsministeriet, overdraget til Aktieselskabet Hasle Klinker- og Chamottestensfabrik. Som Vederlag for Ledelsen af Driften, herunder indbefattet Lønnen for det daglige Tilsyn, til Rejse- og Befordringsudgifter, Regnskabsføring m. m. har Aktieselskabet i Overensstemmelse med den med dette sluttede Kontrakt oppebaaret 3 Kr. pr. Ton vasket Fosforit. Da der kun er udvundet ca. 1 800 Tons vasket Fosforit, bliver Vederlaget til Selskabet i alt 5 400 Kr. Jeg nævner dette, fordi der i det ærede Medlems Udtalelser kunde ligge en Antydning af, at Aktieselskabet havde opnaaet en stor Fordel ved denne Brydning. Det kan man vistnok ikke sige, naar det i Virkeligheden kun drejer sig om 5 400 Kr. Jeg skal ikke trætte ærede Medlemmer med en lang indgaaende Beskrivelse af, hvad der er foregaaet. Jeg skal kun sige, at Arbejdet, der blev ledet af en svensk Mineingeniør, i Begyndelsen skred godt frem, om end langsommere end beregnet. Men for ca. 1 Aar siden, da alt var i god Gang, stødte man imidlertid paa en Vandaare, der fyldte Gangene med Vand og umuliggjorde Fortsættelsen efter den oprindelige Plan. Man stod nu overfor Valget mellem at standse Driften eller slaa ind paa Skaktdrift. Dette sidste blev foretrukket, og der blev anlagt en helt ny Skakt. Da denne nærmede sig sin Fuldendelse, blev der saa stærk Vandtilstrømning, at Jorden omkring Skakten delvis skyllede bort, og Skakten blev trykket skæv. Dette indtraf først paa Sommeren i Aar. Man havde nu Valget imellem at anlægge en ny Skakt i Lø af den gamle, der da skulde benyttes som Pumpebrønd, eller at opgive det hele. Paa dette Tids-

punkt kom det tekniske Landbrugsudvalgs Formand til mig og forelagde mig denne Situation. Han gav mig Oplysning om, hvor store Beløb der var anvendt, og spurgte, om man skulde gaa til Anlægget af en Skakt mere. Jeg udtalte da det bestemte Ønske, at man vilde standse det hele Foretagende, idet jeg ganske vist ikke var blind for, at det var store Beløb, der allerede var tabte, men der er et Ord, der siger, at man maa hellere tage det første Tab end forøge det to eller tre Gange. Jeg aftalte med Formanden for det tekniske Landbrugsudvalg, at det vilde være rigtigt at undersøge, om der ikke var et privat Selskab, der vilde gaa ind i dette Foretagende og løse Staten ud, maaske med et større eller mindre Tab for Statskassen, men dog saaledes, at Staten kunde redde nogle af de Midler, der var anbragte deri. For at den nødvendige Undersøgelse kunde finde Sted og de nødvendige Forhandlinger føres, blev Arbejdet ganske vist nok standset, men der blev sat fire Mand til at pumpe Vandet bort. Jeg antager, det er disse fire Mand, det ærede Medlem har set arbejde derovre i Sommer. Det viste sig imidlertid, at intet privat Selskab ønskede at gaa ind i denne Virksomhed, og det blev endelig besluttet, at Arbejdet helt skulde ophøre. Det er ingenlunde noget lille Foretagende, Staten har ladet iværksætte. Der findes mange Spor, elektriske Ledninger, Redskaber o. s. v., og der blev sat en 4—5 Mand i Arbejde for at bringe dette Materiel i Orden til Salg ved Auktion, optage Spor, nedtage elektriske Ledninger o. s. v. Der er i alt udbetalt $1\frac{3}{4}$ Mill. Kr. Jeg skal ikke komme videre ind paa, hvorledes de er anvendte. De er anvendte til Opførelse af Fabriksbygninger, Udskibningsbro, Indkøb af 11 Tdr. Land med en Gaard paa, til Opførelse af Arbejderbarakker og til Arbejdsflønninger. Men der er som tidligere nævnt udvundet 1 800 Tons vasket Fosforit. Da Prisen paa det færdige Produkt er 150 Kr. pr. Ton, bliver Indtægten heraf 270 000 Kr., og da der ved Salg af samtlige Effekter derovre kan ventes en lignende Indtægt, vil Statskassens Tab sandsynligvis komme til at beløbe sig til $1\frac{1}{4}$ Mill. Kr. Dette er, det indrømmer jeg, et i høj Grad beklageligt Tab, men jeg tror dog, at det er bedre at standse dette Foretagende end fortsat at jage efter at vinde de Penge ind ved stadig væk at lægge nye Udgifter til.

Det ærede Medlem Hr. Hauge spurgte om, hvorledes Honorarerne er fordelt til de forskellige, som har haft med denne Sag at gøre. Jeg vil gerne heroverfor oplyse, at der absolut ikke er udbetalt en eneste